

toda Domžalska pot je nastala po E6 in s Trojan na Špilki ima Knafelčeve markacije z dodatkom črke D.

Pa zavijmo na vzhod! Redke oznake držé naravnost v breg. Je steza in je ni. Kar v breg! Takole po kake četrt ure hoje smo na vrhu. Na veliko veselje je vrh razgleden na okoli polovico obzorja. Vidiš hribovje okrog Kuma, Zasavsko goro, pa vmes še kakšen zvonik cerkvice in Limbarsko goro, Trojan pa ne.

Le zakaj je tam na štorovju pribita pečica (od nekoč dobrih, zidanih štedilnikov)? Ročka se ne sveti več, ker ni več sidola in ne pridnih rok, ki so nekdanj to čistile zagotovo vsako soboto. Zapira tudi ne dela, zato so vrata podprta s palico. Skrbno jih odprl! V pečici je lepa šatulja, ki hrani vpisno knjigo, žig in blazinico. Za odpravljanje dolgega časa je pod njo vlažna ali suha, pa še dobro čitljiva revija. Morda za preizkus vzdržljivosti papirja in tiska.

Z žiga se prebere Reber 875 m (po karti 878 m). Čigav je žig in tako vrh, se ne da ugotoviti. In tako pohvale ali pomanjkljivosti ni kam sporočiti. Iz knjige se zlahka ugotovi, da je začetni vpis 26. 10. 1980 — izlet v neznano PD Matica-Ljubljana. Tako številnega obiska potem ni več najti. Morda je bilo toliko obiskovalcev v poznejših letih vsega skupaj. Jih je pa vsako leto nekaj.

In kam gre pot naprej? Kar za markacija-mil! Že smo na bližnji Kržanovi gori (875 m). Po slemenu so redke markacije, zgubiti se ne moreš, ker se steza drži slemena. To se da prebrati iz oblike izohips, pa morda tudi s samega imena Reber.

Kam se pa res spusti ta markirana steza, tega midva, naključna obiskovalca, nisva ugotavljala. Sleme je tu in tam razgledno. Vidiš Trojan, Garni hotel, cerkev sv. Mohorja (489 m), Čemšeniško planino, Kozico, na jug pa Kolovraško reber.

Prišla sva na sedlo (pretrg) z višino okoli 750 m, verjetno pred vzponom na Lukmanovo goro (801 m). Sled slabe steze in malo naprej kolovoza, ki se zarašča, naju je spravil na sever. Spuščala sva se navzdol, v Zavrhu pri Trojanah. Spodaj sta dve domačiji. Gospodar nama je dejal, da bi prišla naprej po slemenu v Izlake. Morda pa tudi ne? Do trojanskih krofov pa je še dva in pol kilometra, zadnji kilometer po asfaltu. Le ena domačija je do kamnoloma — Škrin.

S te poti je lep razgled na Trojan in dolino potoka Orehovice. V gozdu sva našla lep primerek rahlo rdečega jetrnika med samimi modrimi cvetovi. Pogled naprej pa je ostal na divjem odlagališču ob asfaltni cesti, ki se spušča v dolino potoka, tam, kjer prideš nanjo.

Morda je to krivo za spremembo barve? Pripis v razmislek: V Vodniku po Posavskem hribovju je na karti 2 vpisana Kržanova gora, 875 m. Vzhodno od nje naj bi šla vezna pot. V resnici gre zahodnejše, tako je vrisano na karti 7 pešpoti E6 YU. Reber je kakih 100 metrov zahodnejše. Kartata občine Žalec ima Lukmanovo goro z višino 761 m. Na turistični karti občine Domžale sta vrisani samo E6 in Pot NOB (= D). Na planinski karti Posavsko hribovje stoji: Reber, 878 m.

SV. JAKOB—HUDIČEV BORŠT—KALIŠČE

KOTIČEK NEDOTAKNJENE NARAVE

IVANKA KOROŠEC

Prvi poletni dan je bil lep, kakor je beseda poletje sama. Pred 18 leti, ko se je rodila naša hči, pa ni bil tako lep; treskalo je, grmelo in lilo kot iz škafe.

Za rojstni dan si je Darja želela bolj kot kaj drugega le to, da bi spet šli nekam v hribe. Tako željo pa je že treba izpolniti, posebno še, če je tudi drugim družinskim članom pisana na kožo.

Tako smo v ranem jutru avto pustili pri sestrčni Jožici v Potočah 23 tik ob cesti proti Jezerskemu. Po visoki, rosní travi smo se vzpeli do gozdička in skozenj do vasi Potoče, ki jo obkrožajo polja in kozołci, polni dišečega sena.

V vasi ni nobene markacije, pa bi lahko bila, saj je poti veliko. Nekajkrat smo vprašali domačine, da smo v vasi in že izven nje na križpotju kolovoznih poti ubrali pravo smer.

Sonce se je dvigalo na nebu, smejalo se nam je, ni bil zaman ta dan njegov obrat od največjega severnega odklona od ravni nazaj k ravniku. Ustavljali smo se ob poti, občudovali srebrnkasto pajčevino, stekano med visokimi travami, roso na cvetnih čašicah in poslušali nenavadno oglašanje ptic. Borut jih je oponašal z žvižganjem in odgovarjale so mu, kot bi bile pripravljene na pogovor. Prehiteli so nas neki očka s hčerko in kužkom, malo višje dva moška s kosmatincem in še višje še ena družina s psom, tako da smo začeli misliti, da je pri Franciju mogoče kakšna razstava psov.

KAKO JE HUDIČ ODNESEL GORO

Na odcepu smo zavili na levo k Franciju. To je prijazna, majhna kočica z lepim razgledom. Posedeli smo le toliko, da smo si privežali duše, nato smo zavili mimo ja-

blane ob plotu navzgor do cerkvice sv. Jakoba. Skromna cerkva je to, v vetrovni lini ni vrvi za zvonjenje, morda niti zvona ni več. Škoda, da se skozi okenca ne da nič videti v notranjost. Je pa čudovit razgled po vsej gorenjski ravni. Kot na dlani leže vasice, ceste, polja in gozdovi. Nekaj posebnega je tudi pogled proti Storžiču, ki se pne z ravnega podnožja.

Čez travno jaso smo zavili na severno gozdno pobočje grebena Potoške gore. Čevljički zlate oranžne barve so rasli po travi; bili so tako lepi, da smo jih nekajkrat fotografirali. Pot je šla najprej zložno, nato vedno bolj strmo navzgor. V travi so cvetele tudi lilijam podobne vijoličasto cvetoče rože. V gozdu je bilo nenavadno veliko mravljišč. Občudovali smo velike kupe smrekovih iglic, ki so bili njihova utrdba, ter njihovo natančno organizacijo in marljivost. V gozdu je bilo tudi polno muh, tako da smo si črnogledo napovedali nevihte, posebno še, ker so se z leve začele valiti meglice. Tudi rjavkasto lisaste žabe, ki so spretno zakrite čepale med listjem, so čakale dežja. Sonce se je skril in ko smo šli po vijugavi stezi proti Javorovemu vrhu, nam je pogled uhajal skozi razredčen gozd na kuhajoče se gmote na severu. Mešan gozd je prešel v bukovega in prenekaterikrat smo na poti morali obiti podrto bukev ali splezati čez njo. Prišli smo do prvih opozorilnih tabel, da se moramo strogo držati steze, ker so zunaj nje neeksplozirani topovski izstrelki.

Gozd se je naenkrat končal in šli smo po poti čez travnato strmal proti Hudičevemu borštu. Meglice so se dvignile kot odrska zavesa, sonce se je spet posmejalo z neba. Kadar smo se iz Ljubljane vozili proti Kranju, nam je ob jasnem vremenu pozornost pritegnila med Storžičem in zarezo doline Kokre gora s temnim pravokotnikom sredi strmega travnatega pobočja. Pozimi daje videz, kot da je gora zakrpana, verjetno od tod ime Zaplata.

V ljudskem izročilu še živi pripovedka o nastanku tega gozda. Bila sta kmeta, ki sta se trmasto prepirala za gozd, dokler eden ni v jezi vzkliknil: »Hudič naj ga vzame!« V trenutku so se besede uresničile in kmeta sta prestrašeno zijala za peklenščkom, ki je z gozdom na hrbtu drvel proti goram. Ravno je prišel do sredine pobočja, ko je mežnar pri sv. Jakobu zazvonil dan. Hudič je izgubil moč, zarjul je od besa in spustil gozd sredi hriba, ki se odtlej imenuje Zaplata, gozd pa Hudičev boršt.

Tako so si ljudje po svoje predstavljali nastanek gozdnega osamelca. Gotovo je, da je bila včasih Zaplata skoraj do vrha porasla z bukovim gozdom; pozneje so južno pobočje izsekali ali požgali in pustili le okrog 6 hektarov veliko gozdno liso. Odgovori na vprašanja, zakaj ravno v obliki četverkotnika in zakaj ravno sre-

di pobočja, so zakopani v preteklosti. Na izsekani površini je s strmih pobočij dež hitro spral prst, zato se gozd ni več obnovil, ampak je drevje zamenjala alpska trata. Ko smo hodili po tej stezi, sem se morala kar naprej ustavljati, zdaj zaradi čevljev, zdaj zaradi blede rožnatih gorskih nageljnov ali vijoličastih, lilijam podobnih rož. Od daleč so vidna skrivenčena drevesa na severni strani gozda. To so žilava drevesa, ko vsako leto prestrezajo viharje in snežne plazove.

RAPSODIJA V RJAVEM

Gozd nas je kmalu sprejel v svojo senco. Pot vodi po njegovem južnem robu. Ko smo zrlí navzdol, svojim očem nismo mogli verjeti, da smo res že toliko prehodili. Kje daleč je bila zdaj cerkev sv. Jakoba, kje kočja pri Franciju!

Na skrajnem spodnjem robu četverkotnika je lovška kočja, le malo stran pa studenec in njegova hladna studenčnica se nam je imenitno prilegla. Z njo smo se opljuskali in si sprali sol z obraza. Sonce je pripekalo na pobočje, vzeli smo pot pod noge, šli po stezi, ki reže travnate strmine in kmalu prišli v gozd. Nad nami se je dvigal skalni greben Laneža proti M. Grintavcu. Pot je šla rahlo navzdol, hoja je bila zložna in prijetna. Od Jakoba dalje smo na poti srečali le dva samohodca. Ta pot pač ni za tiste, ki iščejo samo žige koč in vrhov!

Prispeli smo v grapo Suhe. Mimo starih, skrotovičenih bukev smo se začeli vzpenjati na zahodno pobočje grape in pri tem že pogledovali na uro: hodili smo dalj kot piše v vodniku, pa tudi tisti dve strni, ki se imenujeta Utrujenost in Lakota, sta hiteli za nami.

Kmalu smo prišli do Koče Kokrškega odreda na Kališču. Planincev je bilo dovolj, vendar jih s te strani pride bolj malo; to se tudi pozna. Rože niso pomendrane in potrgane, odpadkov ni ob poti, trava in listje nista shojena, ptice se ne boje — tik ob poti pojo, da jih je veselje poslušati.

Podprli smo se z enolončnico in se naužili razgleda s terase, potem pa smo se odpravili navzdol. Na planini Kališče je sredi nekdanjega pašnika vzdignjena spominska plošča padlima borcema. Spodaj se je kot ribje oko bleščalo jezero Črnjava, vasice so bile povezane s cestami kot s trakovi.

Skozi mešan gozd smo se počasi spuščali vedno nižje. Skozi krošnje starih, visokih, do polovice rjavih smrek je prodiralo sonce in metalo na pot zlato mrežo: prava rapsodija v rjavem. Potem smo spet prišli do zelenih bukev in se skozi predore njihove domačnosti spuščali vedno nižje. Na klopci, od koder je prelep razgled na jug, smo za trenutek posedeli, ne toliko zaradi utrujenosti kot zaradi prijetnega občutka.

Steza je prišla do struge šumeče Suhe in v njej smo si ohladili roke in obraz. Po gozdni cesti smo šli dalje navzdol do stare vasi Mače. Čeprav smo bili prepojeni z vsem, kar smo lepega videli ta dan, smo se vendarle ves čas ozirali nazaj v goro, ki nas je pravkar izpustila iz naročja. Po asfaltni cesti smo šli skozi Predvdor nazaj v Potoče, kjer je sestrična Jožica na dvorišču že pripravljala žar za peko piščanca.

Minil je prvi poletni dan in rojstni dan. In še tako pomemben rojstni dan! Nismo ga praznovali ob bogato obloženi mizi niti ne s kupom zavitkov in daril. Saj vendar ni zgolj darilo tisto, ki osrečuje! Preživeli smo ga skupaj, v srečni ubranosti, ob enakem srčnem utripu, ob toplim stisku rok, ob skupnem in istem občudovanju narave in strmenju nad njo.

Ali se ne bomo še čez mnogo let gledi ob ognju takih spominov?

UTRINKI S CERKNIŠKE POTI

ČAS PRINAŠA VELIKE SPREMEMBE

BOŽO JORDAN

Cerkniška planinska transversala obstaja sedem let. Menda ni transversala v pravem pomenu, ker nič ne preči, ampak bolj krožna ali pa morda kar točkovna pot. Nič ni hudega; glavno je, da se lahko hodi in vzpenja na vrhove, kot kdo želi. Če pa se k domu pripelješ, si »prinesel okrog« sama seba in ne PD, ki ti dá priznanje za prehojeno pot.

VELIKI JAVORNIK, 1269 m

Javornik je gozdat masiv nad Cerkniškim jezerom. Morda kdo Javornik v planinskem pomenu zamenjuje, ker jih je več. Poglejte torej na karto Slovenije! Po njem je potekala meja in življenje tihotapcev je opisal Matevž Hace.

Na Javornik je z Ravbarkomande (tam, kjer se gre na Kalič) označena transversala po cesti. Na tej strani je bilo že prej mnogo več cest, kot jih je sedaj s cerkniške strani. Speljane so kar visoko. Sedaj pa je označena pot še s te strani. Iz Cerknice (553 m) drži cesta čez Dolenjo vas, mimo »fabrike«, kjer so prej kuhali hojevo olje (Lojze Perko je imel tu svoj atelje, sedaj ga ima menda sin), nad požiralnikom Veliko in Malo Karlovice, kjer ponikneta Cerknišca in Stržen, do Poljane. Naprej se postavi ravnina pod povprečni kot okoli 22° (40% klanec) in steza se dviga kar naravnost, brez ključev.

Prečimo cesto. Opazimo napis, da je po njej do Rakeka dve uri. Koliko je do vrha, pa nič ne piše. To je dobra steza za trening. Ko smo zadnjič čez cesto, stopimo še čez skalni prag in smo pri skrinjici z žigom. Potrudimo se nekaj korakov naprej, da najdemo še oznako za transversalo in vrh sam. Bil je opazovalna mejna točka italijanskih vojakov. Lep razgled so imeli. Naš ni bil preveč lep. Videli smo Notranjski Snežnik na jugovzhodu, na severovzhodnem delu pa Špičasto Stražišče in Slivnico.

KRIŽNA GORA, 856 m

Iz Cerknice smo se odpeljali čez Dolenje Jezero (553 m), po nasipu mimo Gorice in ob zgornjem delu menda še zavarovanega naravnega rezervata Zadnji kraj, res bisera tega jezera, ki ga loči Otočec (585 m) od jezera. Tu je zelo prijetno kopanje. Mimo vasi Otok se gre naprej v Loško dolino. Videli smo spomenik na Ulaki (683 m) in loški (Pusti) grad. Zavili smo v Podlož, do cerkvice sv. Ane. Malo iz vasi naprej je pot do vrha označena s štirinajstimi obnovljenimi kapelami; vsaka ima tablico z imenom naselja, ki jo je obnovilo. Na zadnji preberemo 1743—1986.

Na Križni gori smo si v nedeljo popoldne lahko privoščili to, da smo se povzpeli na vrh zvonika (ima ravno streho, sedaj so tu nameščene antene in vse je skrbno zaklenjeno) ter se razgledovali. Celo daljnogled smo imeli. Kakšno razkošje! Po starem kolniku, kjer nas je pred leti vodila Marina, smo se danes lahko brezskrbno peljali. Prehitro je šlo, da bi obudili pripovedko o Štebrskem gradu. Onstran našega dostopa je edinstvena Križna jama.

SLIVNICA, 1114 m

Na Slivnico me je za praznik dela leta 1955 vodila Marina, in sicer iz Martinjaka. Šla sva po stari stezi od Bašteta, od koder so prej dekleta in žene nosile malico in kosilo koscem na vrhu. Bila sva res na vrhu, ker je takrat še stala lesena triangulacijska koza. Danes je malce stran koč radioamaterjev, pa smerna tabla, s katere ugotoviš, da je do Nove vasi tri ure in do Pokojišča pet ur po notranjski planinski poti. Knafelčeve markacije imajo tu dodatek »N«. Sedaj je z Grahovega (572 m) proti Radleku speljana cesta in z nje odcep na M. Slivnici na zahod do lovske koč (922 m). Tu se spusti cesta v Cerknico, do doma na Slivnici pa napravi še zavoj. Po njej se pripelje marsikateri osebni avto z dolgim tovorom; prav v soboto, ko smo prišli do doma, je nad njim jadral zmajar,